

اکسیر یاد خدا

فصل دوم
حجۃ الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

واجبات نماز دو دسته است؛ واجبات رکنی و واجبات غیررکنی. واجبات رکنی آن هایی است که اگر از روی سهو و اشتباه هم کم و زیاد شود، نماز باطل می شود اما واجبات غیررکنی اگر از روی سهو و اشتباه کم و زیاد شود، نماز باطل نمی شود. یکی از واجبات غیررکنی نماز، ذکر است که باید در حالت آرامش و باطمینان گفته شود. گذشته از مسائلی که در احکام شرعی درباره این واجب نماز گفته می شود، در موضوع آداب قلبی نماز هم این ذکر و درست به جا آوردن آن خیلی مهم است.

اصلا کل نماز به تعبیر قرآن ذکر است. خداوند در سوره طه، آیه ۱۴ می فرماید: «إِنِّی أَنَا... لِأَلِیَّةٍ إِلَّا أَنَا فَاغْبُذْنِی وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِکْرِی، خدای یکتا من هستم. هیچ خدایی جز من نیست. پس مرا بپرست و برای اینکه مرا یاد کنی، نماز بگزار.

ذکر گفتن در نماز و اذکار نماز همچنان که از نظر ظاهری آدابی دارد که شرط صحت نماز در آن است، در باطن هم آدابی دارد که شرط

قبولی نماز در رعایت همین آداب است.

البته همین آداب ظاهری ذکر هم خیلی مهم است. مرحوم آیت...مجتهدی در این باره می گوید: وقتی می خواهد به سجده برود، «سین» «شِیحَان رَبِّیَ الْأَعْلٰی وَ یَحْمَدُهٗ» را قبل از رفتن به سجده، «حَانَ رَبِّیَ الْأَعْلٰی» را در سجده، «وَّ یَحْمَدُهٗ» را هنگام بلند شدن از سجده می گوید. این نماز باطل است؛ زیرا به صورت عمدی، طمأنینه در آن رعایت نشده است.

ولی اگر عمدی نباشد و به اشتباه ذکر را زودتر گفته باشد، نمازش باطل نیست و می تواند ذکر را دوباره تکرار کند، زیرا طمأنینه، رکن است. فردی که از نمازش می دزدد و نمازش بدون طمأنینه است، نه رکوع صحیح دارد، نه سجده صحیح، نه بعد از نماز دعا دارد، نه تعقیب دارد و درواقع نمازش را مجاله و به گوشه ای پرتاب کرده است. مَثَل او مَثَل کسی است که لباس کهنه اش را دارآورده و آن را مجاله و به گوشه ای پرت کرده است.

شاید برای فردی که خبری از اسرار تربیتی و زندگی ساز نماز ندارد، این عبادت برایش اعمال و اذکاری معمولی و بی اثر به نظر بیاید.

همان طور که گفتیم، نماز باطنی دارد و ظاهری. باطن نماز را باید در اسرار اعجاب آور ذکر خدا جست و جو کرد؛ آنجا که خوراک روح، توجه است و نماز، توجه به مرکز و مجمع تمام زیبایی هاست، خدایی که اصل ماست و از ما جدا نیست.

ذکر خدا مثل بذری است که جوانه های بندگی را حاصل می دهد و پاشیدن بذر ذکر در وجود انسان، آدابی دارد که باید شمرده و متین ادا شود و نیز هر زمینی آماده پذیرش این بذر نیست و طمأنینه، این آمادگی را فراهم می کند.

پروردگار در قرآن کریم می فرماید هر که از یاد من اعراض و به یاد من پشت کند، حتما زندگی تنگ و سختی خواهد داشت. نماز و علم و عمنده یاد خدا در زندگی اکثر ما نماز است. اگر در نمازی واقعا یاد خدا باشد، زندگی انسان را آسان می کند. امام خمینی ^(ع) در کتاب آداب نماز می فرماید: ذکر زبانی ما در نماز باید به ذکر قلبی برسد؛ مثل آنکه می خواهی به بجه ای کلمه را یاد بدهی و هی تکرار می کنی. این تکرار شدن و تکرار کردن اذکار، برای آن است که دل، این ذکر را بفهمد و تکرار کند و امام می فرماید وقتی دل راه افتد، آن وقت دیگر نوباید پشت سرش بدوی و عجایی در اینجا اتفاق می افتد و اینجااست که نماز ما شیرین و زندگی ما آسان می شود.

اشارت

با شوق یا با ملال

ریحانه عامل نیک ا همیشه اولین روز مهرماه با خاطرات خوب و بدمان از مدرسه آمیخته است. چه اینکه خود به مدرسه برویم یا نه حتما شور و اشتیاق کلاس اولی ها و یا حتی ملال و بی میلی دانش آموزان بزرگ تر را در دوروبر خودمان ببینیم. حالا حساب والدین جداسـت. فارغ از خوبی و بدی سیستم آموزش در کشور ما که حتما در هر جایی از دنیا نقدهایی به نحوه آموزش کودکان وارد است، آموختن به خودی خودش اهمیت و اصالت دارد. ما در بستری از باورهای دینی رشد کرده ایم که پیامبر عزیز خدا ^(ص) در مورد تعلیم می فرمایند؛ بالتعلیم ارسلت؛ من برای آموزش دادن فرستاده شده ام» (بحارالانوار ج یک، ص ۲۰۶). پیامبر خودشان را معلم انسان ها می دانند و پیامبران در هر برهه ای، این رسالت را بر دوش های خود حمل می کردند. این بیان به اندازه کافی برای ما نکته دارد که اگر به انتخاب خردمان معلمی را برگزیدیم، بار آن را بر دوش های خود حس کنیم که جان و روان انسان ها در نزد خداوند بسیار با ارزش است. در مقام دانش آموز که در هر سن و با هر میزان علم و آگاهی اگر خود را همواره دانش آموز ببینیم، نه تنها برای پرورش ذهن و جان ما مفید است که بر روحیه تواضع و بردباری ما هم اثر می گذارد که پرورش عقل و یادگیری دانش تمام شدنی نیست. خداوند نیز در قرآن کریم به قضاوت و حکومت عقل بسیار معتقد است و می فرماید: «لَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَیْکُمْ کِتَابًا فِیْهِ ذِکْرُکُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ؛ همانا ما به سوی شما امت، کتابی فرستادیم که مایه شرافت و عزت است. آیا نباید تعقل کرد؟» (انبیا: ۱۰). همچنین خداوند، احکام قرآن را برپایه خرد می داند و می فرماید: «كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآیَاتِ لِقَوْمٍ یَّعْقِلُونَ؛ ما چنین مفصل، آیات خود را برای مردم با عقل و هوش بیان می کنیم.» (روم: ۲۸). تمامی این سخنان به مناسبت اول مهر و اهمیت کسب علم بود، هر چند به مدرسه رفتن و کسب مدرک به معنای عالم شدن نیست؛ «کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس!».

بردار و بخوان

دفتر خاطرات فضا

محمدرضا انصاری در کتاب «دفتر خاطرات فضا»، از لحاظ ادبیات نوشتاری درجه ای جدید را به روی مخاطبان گشوده است. شیوه آماده سازی دفتر خاطرات این گونه بوده است که ابتدا داستان هایی که فضا به نوعی در آن ها بوده و در منابع شیعه و سنی ذکر شده، جمع آوری شده است. سپس آن ماجراها به عنوان دفتر خاطرات به صورت متکلم و اول شخص مفرد، برگردان شده است، به گونه ای که گویا خود فضا لحظات زندگی اش را برای مخاطبان بازگو می کند. همچنین داستان ها به ترتیب زمانی چیشش شده است تا جهت گیری دفتر خاطرات در آن معنادار شود و حالت روزشمار پیدا کند. این اثر را انتشارات «دلیل ما» چاپ و منتشر کرده است. در شیوه ترجمه، اصل داستان و محتوای آن به طور کامل حفظ شده و در بعضی فرازها که نیاز به توضیح بوده، جملاتی بدون تغییر در معنی اضافه شده است.

برشی از کتاب:

«نمی دانم ماجرای حمله اهل سقیفه به خانه حضرت زهرا علیها السلام را چگونه بگویم؟ با یادآوری آن روزهای هولناک، دلم می لرزد. اما بگذارید از حساس ترین صحنه های آن روز بگویم. عداای از اهل سقیفه پشت درب خانه آمدند و به شدت در را کوبیدند. من خدمتکار این خانه بودم و باید خود را اسپر بلا می کردم. این بود که پیش از همه خود را پشت در رساندم و گفتم؛ کیستی؟ پاسخ داد: به علی بگو، سخنان باطل خود را رها کن و برای طمع در خلافت با نفس خود لجاجت مکن! امر خلافت برای تو نیست، بلکه برای آن شخصی است که مسلمانان انتخاب کرده اند و پراو اتفاق نظر دارند. من که از گستاخی و بی پروایی او ناراحت شده بودم، گفتم: امیرالمؤمنین از شما روی گردان است».

شکر

۱۴ شهریور ۱۴۰۲
شماره ۳۳۴

SHAHNARNEWS.IR

معارف

همه آنچه باید درباره عواقب ترک نماز بر اساس روایات بدانیم

نماز، بیمه دنیا و آخرت

ریحانه عامل نیک^(۱) امام علی ^(ع) نماز را از محبوب ترین اعمال نزد خداوند خوانده و فرموده اند: «هیچ عملی نزد خداوند محبوب تر از نماز نیست. پس چیزی از امور دنیا شما را از خواندن نماز اول وقت باز ندارد.» نماز نخستین عمل دینی است که خداوند واجب کرده و از اولین آموزه های پیامبر اسلام ^(ص) هنگامی که فردی اسلام می آورد، بوده است. نماز اولین چیزی است که در آخرت مورد توجه قرار می گیرد.

۱۶ مصیبتی که فرد تارک نماز به آن دچار می شود

براساس روایات ائمه معصوم ^(ع) سبک شمردن نماز و ترک آن برای فرد عواقب متعددی دارد که از این عواقب با عنوان بلا یاد شده است. در ادامه برخی از بلاها را که شامل مصائب دنیوی و اخروی است، برای تذکر مرور می کنیم:

مصائب دنیوی ترک نماز

خدا خیر و برکت را از عمرشان برمی دارد.

خدا خیر و برکت را از روزی شان برمی دارد.

خدا نشانه صالحان را از چهره شان محو می کند.

هر کار خیری که انجام بدهند، پذیرفته نمی شود و برای آن اجری ندارند.

دعای آن ها به سوی آسمان بالا نمی رود و مستجاب نمی شود.

هیچ بهره ای از دعای بندگان صالح خدا ندارند و مشمول دعای آن ها نخواهند بود.

مصائب اخروی ترک نماز

با ذلت و خواری می میرند.

گرسنه از دنیا می روند.

قبر برایشان تنگ می شود.

قبر برایشان تاریک می شود.

در قیامت در حسابرسی شان سخت گیری می شود.

در قبر فرشته ای بر آن ها گمارده می شود تا عذابشان کند.

با تشنگی [می میرند] و حالت عطش آن ها طوری است که اگر از نهرهای دنیا بیاشامند، سیراب نمی شوند.

خداوند نظر رحمت به آن ها نمی افکند و آن ها را پاکیزه نمی کند و برایشان عذاب دردناکی است.

این کتاب ها را بخوان

برای توجه به نماز، خوب است اطلاعاتمان را درباره این فریضه محبوب بیشتر کنیم. علما و نویسندگان بسیاری درباره نماز قلم زده اند. اگر می خواهید درباره گفت و گو با خدا بیشتر بدانید، نگاهی به پیشنهادهای مایندازید:

اسرار نماز
امام خمینی ^(ره)

از ژرفای نماز
آیتا... خامنه ای

اسرار صلاه، (۵ جلد)
شهید ثانی

حکمت عبادت
آیتا... جوادی آملی

۱۱۴ نکته درباره نماز
محسن قرائتی

پیامبر اکرم ^(ص)، «من تعلم فی شباهه کان بمنزله الرسم فی الحجر. (بحارالانوار، ج یک، ص ۲۲۲)

روشنا

پیامبر اکرم ^(ص)، ریحانه در جوانی دانش بیاموزد، [از نظر پایداری] چون نقش روی سنگ است.

دل همسایه پیش همسایه است

روایتی از پیامبر اکرم ^(ص) درباره حق همسایگی

نیلوفر نویدی/اسباب هایش هنوز وسط هال بود. قالی ها جمع شده بودند و ایستاده به دیوار، تکیه خورده و جعبه های بزرگ شکستی، کنارشان جا خوش کرده بودند. از صبح مشغول آوردن اثاثیه بودند و حالا همه وسایل به خانه جدیدشان منتقل شده بود. صفحه گوشی اش را روشن کرد و نگاهی به ساعت انداخت. ساعت ۳ بعدازظهر بود. به دنبال نزدیک ترین رستوران می گشت تا غذایی سفارش دهد و بعد برای دم کردن

رو وصل کنین، طول می کشه، چایی آوردم تا خستگی تون در بره. این به شفاف غذا هم قسمت شما بود. به دلم افتاده بود امروز یکم بیشتر بیزم، راستی اگه برای جمع و جور کردن یا چیدن وسایلتون، کمکی خواستین یا چیزی لازم داشتین، تعارف نکنین؛ ما در خدمتیم.» مهر و گرمای لبخند همسایه به جانش نشست، رنگ دنیایش تغییر کرد. سینی را گرفت و با لبخند از اعماق قلبش تشکر کرد. «الحمدلله! رابست. همسرش را صدا زد و گفت: «الحمدلله! همون جایی اومدیم که باید».

همسایگی، عالمی است که قانون و قاعده اش با همه قوانین دنیا تفاوت دارد. پیامبر اکرم ^(ص) درباره حقوق همسایه ها در برابر

همدیگر می فرمایند: «حق همسایه بر دیگر همسایگان، آن است که اگر بیمار شد، به عیادتش بروی و اگر از دنیا رفت، در تشییع جنازه اش حاضر شوی و اگر از توام خواست، به او قرض بدهی. در شادی هایش تهنیتش گویی و به وقت سوگ و مصیبت، تسلیت و تعزیتش گویی. ساختمان ت را از ساختمان او بلندتر نسازی که جریان باد را برآوبندی. چون میوه ای خریدی (مقداری از آن را) به او هدیه کنی و اگر هدیه نکردی، مخفیانه به داخل خانه ببری و میوه را به دست فرزندت دهی که با نشان دادن قاعده اش با همه قوانین دنیا تفاوت غذایت، همسایه خویش را آزار ندهی، مگر آنکه مقداری از آن غذا را برای او هم بفرستی».

احکام

خمس پول رهن خانه

سوال: خانه ای رهن کرده ایم و یک سال از زمان آن می گذرد. با توجه به اینکه پول هنوز در دست صاحب خانه است، آیا خمس به آن تعلق می گیرد؟

پاسخ اجمالی: چنانچه برای تأمین و رهن مسکن به پول مذکور نیاز باشد، تا زمانی که در رهن است، لازم به پرداخت خمس نیست. ولی هرگاه از رهن آزاد شود و دیگر برای آن کار، مورد نیاز نباشد، براساس نظر بیشتر فقها باید خمس آن پرداخت شود؛ البته در فرض مذکور، برخی فقها می گویند هر وقت توانایی پس گرفتن مبلغ را دارد، باید فوراً خمس آن را پرداخت کند. حال اگر مجدداً به آن پول نیاز باشد، می توان با هماهنگی و مصالحه با مرجع تقلید خویش یا نماینده رسمی وی، مبلغ مذکور را در مورد نیاز خود مصرف کند.

آیتا...العظمی خامنه ای: اگر مبلغ مذکور از درآمد کسب شما باشد، به هنگام وصول از موجر، لازم است خمس آن داده شود.

آیتا...العظمی سیستانی: هر وقت توانایی پس گرفتن را دارید، فوراً باید خمس آن را بپردازید.

آیتا...العظمی مکارم شیرازی: پول رهن منزل تا زمانی که در رهن است، خمس ندارد. ولی هرگاه از رهن آزاد شود و دیگر برای آن جهت، مورد نیاز نباشد و تا پایان سال خمسی هزینه نشود، خمس به آن تعلق می گیرد.

آیتا...العظمی نوری همدانی: چنانچه برای تأمین مسکن به پول مذکور نیاز باشد، به گونه ای که بدون آن امکان تهیه مسکن نباشد، به آن خمس تعلق نمی گیرد.